

Trávníček, Jiří

Suchomeliana

Bohemica litteraria. 2018, vol. 21, iss. 1, pp. 15-17

ISSN 1213-2144 (print); ISSN 2336-4394 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/BL2018-1-3>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/138266>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Suchomeliana

Jiří Trávníček

Bude jich šest. Sedm by bylo moc, pět málo.

1. Čtenář

Kdyby mě položili na psychoanalytický gauč a začali zjišťovat, kdy jsem začal blbnout s tou svou čtenářologií, tak by se musel objevit jako „kořen všeho toho zla“ – Milan Suchomel.

A nebyl to jen kořen, ale přímo trs. Už jeho přednášky a výklady v sobě měly vždy punc něčeho osobitého, zažitého. Bylo vidět, že ten chlap si to, o čem mluví, skutečně přečetl a že si to přečetl velmi vědoucně i tak nějak hermeneuticky vlídně, láskyplně – i takovou Marii Majerovou. Tím dalším, čím pozdějšího čtenářologa indoktrinoval, byly jeho semináře, kde jsme se poprvé dozvídali něco o jakési Kostnické škole a kde jsme dostávali ke studiu třeba studii Jána Števečka o různých úrovních čtenáře (naivní – sentimentální – diskurzivní); dlouho jsem si ji nosil ne snad úplně jako štít, ale jako jistou maximu (program) čtenářského vývoje. V jistém okamžiku jsem si ji však zásadně opravil (i na základě poznání čtenářských životopisů mnoha jiných lidí): ano, vývojem jako čtenáři procházíme, ale ne vždy je to vývoj od nižšího k vyššímu. To zaprvé. Zadruhé: ani pokles dolů, z estetických vyšších pater do nižších, nemusí být čtenářským úpadkem. A zatřetí (a hlavně): ať už jsme vinuti jakkoli, vzdělání více či méně, pořád jsme ve své podstatě čtenáři sentimentálními, totiž takovými, kteří chtějí být literaturou nějak pohnuti (ano, dojímaní v tom nejširším slova smyslu).

Zasahovaly mě i Milanovy výklady Jiřího Mahena (asi víc než Mahen sám) a jeho vztahu k avantgardě, zejména na vztahu Mahen – Nezval, tedy dílo a jeho čtenář. Na okraji tohoto vztahu se u něj objevuje i několik myšlenek na téma

literární historie psané z hlediska čtenáře, Nezvalova osobního čtenářského vývoje, ba i čtenářského publika.

2. Vykladačství

Bylo vždy velmi osobité i osobní; osobní, ale ne subjektivistické – pod kontrolou, dalo se mu nahlížet do soukolí. Zkušenost mi řekla, a to se zvednutým prstem, že běda kdyby chtěl někdo tento způsob napodobovat. Se zlou se potáže. Ba ne, Milan Suchomel neučil metodu, on svým psaním i přednáškami učil něco jiného. Co vlastně? Vlastně ani nevím. Možná spíše čtení nebo vztah k textu; hermeneutickou otevřenost. Vnímavou pozornost. Snad nás to i trochu v době studií iritovalo, autor těchto řádků chtěl být 120% strukturalistou – a teď tohle! Jakási rozostřená zacílenost, hermeneutika spojující kroužení s linearitou. Jako by se Milan Suchomel ke smyslu díla prováhal. Bylo to vše nějak podivně neostře a přitom nějakým vyšším způsobem přesné, nadto neokázale přemýšlivé. A podmanivé...

3. Literatura z času krize

Jako malá skupinka studentů jsme si u něj na začátku osmdesátých let řekli o soukromé semináře, najmě z literatury šedesátých let. A třebaže to od něj chtělo i jistou dávku odvahy (i stěny mají uši a po fakultě se pohybovalo dost individuí agilních nejenom ve vztahu ke studiu), Milan Suchomel s tím souhlasil. Scházeli jsme se po pátcích odpoledne a on nám pomalu (on to ale ani jinak neumí) četl ze své *Literatury z času krize*, knížky, jež měla vyjít na počátku sedmdesátých let, došla až do stránkových korektur..., ale stát se vázanou knihou již nestihla. To se jí podařilo až v roce 1992. Milan nám četl, v některých místech jsme se zastavovali, byl čas na různá doptávání a časové kontextualizace. Hodně se toho řeklo i mimo knihu samotnou. Zažívali jsme svátek literatury... čili duch univerzity v plné práci.

4. Kolega

Byli jsme si kolegy, navíc v jedné místnosti, a to v letech 1991–2003. Spolu s námi seděl ještě Zdeněk Kožmín. Dobře se jim to sedělo. V roce 1994 byl Milan zvolen děkanem fakulty, já jsem, jsa požádán, svolil, že budu jeho proděkanem, ale nakonec jsme nějak neposkládali tým. Mnohým to bylo líto, mnozí se z toho těšili, ba i víc. Teď už důvody, proč se tak stalo, nerozpleteme. Škoda? Ale ne, kdo ví, co by to s námi udělalo a jak bychom z této mlýnice vyšli.

5. Úspornost

Jednou jen tak na okraj něčeho řekl: „O čem nejsem přesvědčen, že v textu má být, to musí jít pryč.“ Sám to dodržoval velmi poctivě. Psal i mluvil hutně, místy snad až enigmaticky. Kdyby se stanovoval index sémantické nasycenosti, měl by ho Milan ze všech lidí, s nimiž jsem se v oboru potkal, asi nejvyšší. Trumfnout by ho mohl snad jen Pavel Trost. V té své úspornosti umí Milan i velmi dobře bydlet stylisticky – ano, jeho psaní je i krásné. Tak nějak lahodné, ale nikdy lahodné způsobem dekoratérské manýry. Současně je i prosto odbornické „vědecktiny“. A přitom tak nějak melancholicky ironické. Miluju začátky jeho textů. Pár příkladů: „Laskavý čtenář si povšiml, že mnoho novel a povídek má dnes nějak nevyvedený děj“; „S prózou není tak zle, jak se někdy tvrdí“; „Na začátku šedesátých let vnikl do české prózy mezinárodní šachový mistr, který se životem protlouká s vědomím nebo pocitem ztraceného ráje“; „Blábol přišel do české literatury po čase uspořádaných vyprávění a smysluplných výkladů“; „Předmluvy se čtou, nebo nečtou.“

6. Brno

Milan ho má rád, a to literárně, kulturně, sociálně i tak nějak antropologicky. A Brno Milana taky.